

การสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษ

Infusing English into Non-English Subjects

สมโภชน์ พนาวาส*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Sompoet Panawas*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University

บทคัดย่อ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษมาเป็นเวลาหลายทศวรรษ โดยเฉพาะในระบบการศึกษาได้มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาเรียนวิชาหนึ่งในระบบโรงเรียน ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับอุดมศึกษาและในปัจจุบันประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ยิ่งทำให้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นโดยรัฐมีนโยบายให้ประชาชนทุกคนได้เรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีการสอดแทรกภาษาอังกฤษในทุกรายวิชาในระบบการศึกษาทุกระดับ ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจไม่มีปัญหาสำหรับผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษหรือมีทักษะภาษาอังกฤษอยู่บ้างแต่ทำให้เกิดปัญหาและเป็นข้อกังวลสำหรับผู้สอนที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษหรือขาดทักษะภาษาอังกฤษ บทความนี้จะเสนอแนวทางเพื่อให้ผู้สอนที่สอนในรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษแต่ต้องสอนภาษาอังกฤษสอดแทรกไปในรายวิชาเหล่านั้นด้วยเพื่อเป็นแนวทางและสามารถลดความกังวลลงได้

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
e-mail: spanawas@gmail.com

Abstract

English has been important for Thailand for many decades, especially in the educational system. It has been determined to be a subject in both basic education level and higher education level and its importance has increased with Thailand's recent entry into the ASEAN community. The government has issued a policy to encourage all the people to know more English by infusing English in every subject and every level. Doing this may not be a problem for the teachers who graduate with an English major or the teachers who have skills in English, but problems may occur for the teachers who didn't graduate with English degrees or don't have English skills. This article attempts to propose the methods to infuse English in the subjects that are not English and to decrease the obstacles in teaching.

บทนำ

ในปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นกระแสที่คนไทยและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งรวมถึงหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และตามกฎบัตรของกลุ่มประชาคมอาเซียน (ASEAN Charter) ข้อ 34 ได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสำหรับทำงาน (Working Language) จึงทำให้ทุกองค์กร ทุกหน่วยงานเกิดการตื่นตัวที่จะพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรของตนเองเป็นอย่างมากโดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา มีการพัฒนาครูผู้สอนในทุกระดับและทุกรายวิชา เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษให้กับตัวครูเองและเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน สำหรับครูที่สอนรายวิชาภาษาอังกฤษคงไม่ประสบปัญหามากนักเพราะต้องสอนภาษาอังกฤษอยู่แล้วตามหน้าที่รับผิดชอบซึ่งส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสาขาภาษาอังกฤษแต่ก็ต้องยอมรับว่ายังมีปัญหาสำหรับครูอีกกลุ่มหนึ่งคือครูที่สอนรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษแต่หน่วยงานมีนโยบายให้ครูทุกคน ไม่ว่าจะสอนรายวิชาใดก็ตามต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแต่ละฝ่ายแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามคิดหาวิธีที่จะทำให้ภาษาอังกฤษเข้าไปมีบทบาทในรายวิชาต่าง ๆ มากขึ้น วิธีหนึ่งที่แนะนำให้ครูใช้คือการสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ

ความหมายของการสอนสอดแทรก

การสอนสอดแทรก (Infusion Instruction) หรือจะเรียกว่าการสอนบูรณาการแบบสอดแทรกก็ได้ เพราะเป็นรูปแบบหนึ่งของการสอนแบบบูรณาการ (Integration Instruction) นอกจากการสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction) การสอนบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multi-disciplinary Instruction) และการสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือเป็นคณะ (Tran-disciplinary Instruction) ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการสอนบูรณาการเนื้อหาสาระระหว่างรายวิชาหรือแบบสหวิทยาการ (Inter-disciplinary)

ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจคำว่า “บูรณาการ” ให้ชัดเจนเสียก่อนเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ เช่น Praewnit (2000) และ Moonkham & Moonkham (2000) ให้ความหมายว่า การบูรณาการหมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ Pornkul (2001) กล่าวว่า การบูรณาการคือการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิดที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงในแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งสอดคล้องกับ Khaemmanee (2004) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวมและสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ Jessadawirote (2005) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการในมิติของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Management) ซึ่งหมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ ความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องจากศาสตร์ในรายวิชาต่าง ๆ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายวิธีการผสมผสานกัน เพื่อให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่มีความหมายชัดเจนและสอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับ Lemlech (2002) ที่กล่าวว่า การบูรณาการมิใช่การเน้นที่เนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน การบูรณาการจึงเป็นการสร้างสิ่งที่เรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกัน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์และใช้บริบทของสังคมสำหรับการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

จากนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า การสอนแบบบูรณาการคือการสอนที่นำเอาสาระความรู้ของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมาผสมผสานกันในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สาระความรู้ของศาสตร์หลายสาขาไปพร้อม ๆ กันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ การสอนแบบบูรณาการมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายโดยสังเขปเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจได้ดังนี้

1. การสอนสอดแทรกหรือการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) หมายถึง การเพิ่มเติมเนื้อหา สาระ ของวิชาอื่น ๆ ที่จำเป็นเข้าไปในการสอนของอีกวิชาหนึ่ง เป็นการวางแผนการสอน และสอนโดยครูเพียงคนเดียว ในที่นี้คือการเพิ่มเติมหรือสอดแทรกเนื้อหาสาระภาษาอังกฤษเข้าไปในการสอนรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษโดยครูที่รับผิดชอบการสอนรายวิชานั้น ๆ

2. การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction) คือการสอนโดยครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ปฏิบัติการสอนต่างวิชากัน ต่างคนก็ต่างสอนรายวิชาของตนเองตามแผนการสอนที่ได้มาจากการวางแผน ร่วมกันมีการตกลงร่วมกันโดยมุ่งสอนหัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (concept) และปัญหา (problem) เดียวกัน แล้วระบุสิ่งที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องหรือมีแนวคิดร่วมกันระหว่างวิชาแล้วตัดสินใจ ร่วมกันว่าจะสอนหัวเรื่อง ความคิดรวบยอดและปัญหานั้น ๆ อย่างไรในวิชาของตน งานหรือการบ้าน ที่มอบหมายให้ผู้เรียนจะแตกต่างกันไปในแต่ละวิชาแต่ทั้งหมดจะต้องมีหัวเรื่อง ความคิดรวบยอดหรือปัญหา ร่วมกันและให้อยู่ในระยะเวลาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ทำให้มีการสอนเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกันใน เวลาที่ใกล้เคียงกันหรือคู่ขนานกันไป

3. การสอนบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multi-disciplinary Instruction) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการสอนบูรณาการแบบขนาน (Parallel Instruction) คือครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่างคนต่างสอนวิชาของ ตนเอง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง แต่ต้องมาวางแผนการสอนร่วมกันในการมอบหมายงาน โครงการ (Project) ที่มีหัวเรื่อง แนวคิด ความคิดรวบยอด หรือปัญหาเดียวกัน หรือร่วมกันกำหนดว่าจะแบ่ง โครงการนั้นออกเป็นโครงการย่อย ๆ ให้ผู้เรียนปฏิบัติแต่ละรายวิชาอย่างไร ผู้เรียนทำโครงการโดยใช้ความรู้ จากวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการในการทำกิจกรรม แล้วแยกกันประเมินผลการทำกิจกรรมเฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับรายวิชาของตน

4. การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือเป็นคณะ (Trans disciplinary Instruction) การสอนตาม รูปแบบนี้ครูที่สอนวิชาต่าง ๆ จะต้องร่วมกันสอนเป็นคณะหรือเป็นทีม ร่วมกันวางแผนปรึกษาหารือกันและ กำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด ปัญหาร่วมกันแล้ว ร่วมกันดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มเดียวกัน

จากความหมายของการสอนบูรณาการรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการสอน บูรณาการแบบสอดแทรกหรือการสอนสอดแทรก (Infusion Instruction) เท่านั้นเพราะเห็นว่าเป็นวิธีการที่ น่าจะมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม ง่ายต่อการปฏิบัติมากที่สุดในการสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษ ในรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษโดยมีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของครูในระบบ โรงเรียนของไทยที่ครูอาจมีเวลาว่างไม่ตรงกันทำให้ไม่มีความพร้อมที่จะร่วมมือในการประชุมเพื่อคิดวางแผน การสอนร่วมกัน การสอนสอดแทรกเป็นการใช้ครูสอนเพียงคนเดียว ตัดสินใจคนเดียวไม่ต้องร่วมมือกับครู คนอื่นที่อาจมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ไม่มีความพร้อมที่จะวางแผนการสอนร่วมกันดังที่กล่าวแล้วจึงทำให้สะดวก เกิดความคล่องตัวและประหยัดเวลาในการเตรียมการสอน ซึ่งที่ผ่านมา หน่วยงานทางการศึกษาได้มีการ ดำเนินการไปบ้างแล้วในการสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษ มีการจัด อบรมครูในด้านเทคนิควิธีที่จะสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาต่าง ๆ แต่เท่าที่ผู้เขียนได้พบปะพูดคุยกับครู

ดูเหมือนว่าครูยังไม่เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนและไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและที่สำคัญครูมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ยากสำหรับครูรายวิชาอื่น ๆ ที่จะต้องสอนภาษาอังกฤษด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่ครูไม่มีชำนาญและขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ จึงเกิดความไม่มั่นใจ อีกประการหนึ่ง ครูไม่รู้ว่าจะต้องสอดแทรกอะไร จะสอดแทรกตรงไหน เมื่อไร ความยากง่ายหรือความเข้มข้นของเนื้อหาสาระที่จะการสอดแทรกอยู่ในระดับใด

ระดับความเข้มของเนื้อหาในการสอดแทรก

ดังที่กล่าวแล้วว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ครูไม่รู้ว่าจะต้องสอดแทรกอะไร ความเข้มข้นของเนื้อหาสาระในระดับใด หากดูตามความหมายของการสอดแทรกแล้วเป็นเพียงการสอนเพิ่มเติมสิ่งที่จำเป็นทำให้มีความรู้เรื่องอื่น ๆ เพิ่มขึ้นแต่ไม่ใช่สาระที่จะต้องเรียนเป็นหลักเท่ากับเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ตนเองสอน สำหรับในด้านเนื้อหาสาระภาษาอังกฤษนั้น คงเป็นไปได้ยากที่จะให้ครูที่สอนรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษ สอนเนื้อหาสาระด้านตัวภาษาหรือความรู้ด้านภาษาเชิงลึกจนถึงระดับประโยคที่ต้องมีความถูกต้องทางไวยากรณ์ หรือสอนให้เกิดทักษะถึงระดับที่ต้องพูดได้ อ่านหรือเขียนได้อย่างคล่องแคล่วซึ่งการทำให้เกิดความรู้หรือทักษะด้านภาษาอังกฤษในระดับนั้นได้ควรเป็นหน้าที่ของครูที่สอนภาษาอังกฤษที่จะต้องฝึกฝนผู้เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับครูที่สอนวิชาอื่นที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษซึ่งมีหน้าที่เพิ่มเติมโดยการสอดแทรกความรู้ด้านภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนได้รู้มากขึ้นและครูสามารถทำได้ คือการสอนสอดแทรกในระดับคำศัพท์ โดยเน้นการฝึกด้านการอ่านออกเสียงคำ การบอกความหมายและการเขียนสะกดคำเท่านั้น โดยเป็นคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับรายวิชาของตนเอง ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่า ครูแต่ละสาขาวิชาได้เรียนรู้และมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในสาขาวิชาของตนอยู่แล้ว จึงไม่ยากนักที่จะสอดแทรกเพิ่มเติมลงไปในการสอนของตนเอง แต่ที่สำคัญครูต้องสอนโดยสอนและฝึกออกเสียงคำศัพท์ที่นำมาสอนให้ถูกต้อง อธิบายความหมายให้ถูกต้องชัดเจนตรงกับเนื้อหาสาระในรายวิชาของตน หากครูเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษไว้เพียงเพื่อกำกับคำแปลภาษาไทยเท่านั้น ไม่มีการสอนหรือฝึกการอ่านออกเสียงคำ ผู้เรียนจะไม่เกิดการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นซึ่งถือว่าไม่มีการสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษเกิดขึ้นเลย

สรุปได้ว่า ระดับความเข้มข้นหรือความยากง่ายของเนื้อหา สาระภาษาอังกฤษที่ควรสอนสอดแทรกในรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษนั้นทำได้โดยการสอนสอดแทรกในระดับคำศัพท์ เน้นการสอนโดยการฝึกการอ่านออกเสียงคำศัพท์ การบอกความหมายและการเขียนสะกดคำ สำหรับระดับที่ยากและซับซ้อนกว่านี้ซึ่งอาจจะยากเกินศักยภาพของครูที่จะทำได้ ให้เป็นหน้าที่ของครูที่สอนรายวิชาภาษาอังกฤษจริง ๆ จะเหมาะสมและได้ผลมากกว่า

วิธีการสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ

ในด้านวิธีการสอดแทรกก็เป็นอีกประเด็นปัญหาหนึ่งที่ครูมีความสงสัยว่าจะสอดแทรกเมื่อไร จะสอดแทรกตรงไหนของเนื้อหาและโดยวิธีการใด การสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่ วิชาภาษาอังกฤษนั้นสามารถสอดแทรกในองค์ประกอบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การสอดแทรกภาษาอังกฤษในสื่อการสอน
2. การสอดแทรกภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนรู้
3. การสอดแทรกภาษาอังกฤษในกระบวนการประเมินผล

โดยมีรายละเอียดในการสอนสอดแทรกทั้ง 3 วิธี ดังนี้

การสอดแทรกภาษาอังกฤษในสื่อการสอน

ในกระบวนการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ นั้น สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ นอกจากตัวผู้สอน ผู้เรียนและสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ยง่ายขึ้น ซึ่งในปัจจุบันสื่อการสอนมีมากมายและหลากหลายที่ครูสามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิธีการสอนของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นแผ่นชาร์ต กระดานดำ แบบฝึก ใบความรู้ ใบงาน และสื่อที่มีเทคโนโลยีประกอบ เช่น PowerPoint คอมพิวเตอร์ เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากสื่อที่ทันสมัย นอกจากนั้นสื่อยังสามารถช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนได้โดยทำให้ประหยัดเวลาในการอธิบาย ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่าย รวดเร็วและชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการอธิบายในสิ่งที่เป็นนามธรรม สื่อจะช่วยทำให้เป็นรูปธรรมจนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายและสร้างความประทับใจในการเรียนรู้ได้ โดยปกติครูที่สอนวิชาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษก็จะทำสื่อการสอนที่เป็นภาษาไทยทั้งหมด แต่ถ้าจะสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษจึงควรทำสื่อที่มีภาษาอังกฤษเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยโดยสามารถทำได้ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. สืบค้นในรายวิชาของตนเองว่ามีคำหรือวลีที่ใช้เฉพาะสาขาวิชาอะไรบ้างที่จำเป็นต้องได้รับการอธิบายและสำคัญกับรายวิชาและผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นหัวข้อที่ต้องการการขยายความ เมื่อได้คำศัพท์ที่ต้องการแล้วนำมาเขียนภาษาอังกฤษกำกับไว้แต่ละคำ แล้วจดบันทึกไว้
2. นำคำที่สำรวจไว้แล้วไปใช้ในสื่อการสอนโดยเขียนเป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น ใบงาน ใบความรู้ หรือ PowerPoint หรือบนกระดานที่ครูใช้สอนโดยเขียนคำหรือหัวข้อเป็นภาษาอังกฤษและไม่ต้องเขียนคำแปลภาษาไทย แต่ครูใช้การอธิบายขยายความรู้ที่ได้จากคำภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาที่สอน แต่ที่สำคัญ ครูต้องสอนให้ผู้เรียนฝึกอ่านออกเสียง ฝึกการบอกความหมายและการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นภาระของครูอยู่บ้าง เพราะหากครูยังไม่มั่นใจในการออกเสียงคำศัพท์นั้น ๆ จึงเป็นภาระที่ครูต้องฝึกอ่านออกเสียงให้ถูกต้องเสียก่อนเป็นภาระใน

การหาความหมายคำศัพท์ที่ชัดเจนตรงตามสาขาวิชาของตน ซึ่งการใช้พจนานุกรมหรือการสอบถามผู้รู้สามารถช่วยครูแก้ปัญหาได้ในประเด็นนี้

การสอดแทรกภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities) เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและสาระของรายวิชา ดังนั้นการสอดแทรกภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนรายวิชาอื่นสามารถทำได้และเชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ดี เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองดังที่กล่าวแล้ว ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นรายวิชาใดก็ตาม ครูสามารถออกแบบกิจกรรมให้เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษได้ ดังที่ยกตัวอย่างไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการอ่าน

มอบหมายให้ผู้เรียนอ่านบทอ่านสั้น ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษที่ครูกำหนดมาให้ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหา สาระของรายวิชาที่สอน โดยการมอบหมายให้เป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวก็ได้ แล้วให้สรุปเป็นภาษาไทย พร้อมทั้งให้เขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สำคัญไว้ในการสรุปด้วย แล้วให้นำเสนอหรืออภิปรายหน้าชั้นเรียน และที่สำคัญคือ ครูต้องคอยตรวจสอบความถูกต้องในการอ่าน การออกเสียงคำศัพท์และการแปลความหมายด้วย

2. กิจกรรมการค้นความหมายคำศัพท์

ครูกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นเนื้อหา สาระ ของรายวิชาที่สอนซึ่งอาจใช้ใบงานก็ได้ และก่อนให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ครูต้องสอนและฝึกการอ่านออกเสียงคำให้ผู้เรียนก่อน แล้วจึงให้แยกทำงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวก็ได้ โดยให้ค้นหาความหมายของคำศัพท์พร้อมกับคำอธิบายเพิ่มเติม กำหนดเวลาส่งงานตามความเหมาะสมกับจำนวนคำศัพท์ที่ให้ค้นหา กิจกรรมนี้อาจทำได้ทั้งในและนอกห้องเรียน อาจเป็นห้องสมุดที่มีระบบอินเตอร์เน็ตที่สามารถช่วยให้นักเรียนค้นหาคำศัพท์ได้รวดเร็วและกว้างขวางขึ้น

3. กิจกรรมจัดกลุ่มคำศัพท์

ครูกำหนดคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นเนื้อหา สาระ ของรายวิชา ที่มีความหลากหลาย แล้วให้ผู้เรียนนำมาจัดเป็นกลุ่มคำที่มีความหมายสอดคล้องในเรื่องเดียวกัน ใช้ความหมายเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มแล้วให้ผู้เรียนนำเสนอโดยการเล่าเรื่อง (เป็นภาษาไทย) ว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร ครูควรให้คำแนะนำหลังการนำเสนอโดยตรวจสอบเนื้อหาว่าตรงตามเนื้อหาสาระวิชาหรือไม่ กิจกรรมนี้เหมาะกับการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยและที่สำคัญครูสอนและฝึกการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วย

จากกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นเพียงกิจกรรมตัวอย่างส่วนหนึ่งที่ครูรายวิชาอื่น ๆ สามารถทำได้ ครูสามารถคิดและสร้างสรรค์กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนได้อีกมากมาย แต่อย่าหลงประเด็นว่า เรากำลังสอนวิชาอะไร ไม่ใช่เป็นการสอนภาษาอังกฤษแทนครูภาษาอังกฤษ เราเป็นเพียงผู้ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น หากครูคิดมากไป

กว่านี้จะทำให้รู้สึกว่ายากเกินไป ทำให้เกิดความท้อแท้ที่จะคิดกิจกรรมสอดแทรกภาษาอังกฤษและที่สำคัญจะกลายเป็นความกังวลและความทุกข์ในการสอนซึ่งจะนำไปสู่การสอนที่ล้มเหลว

การสอดแทรกภาษาอังกฤษในกระบวนการประเมินผล

ในกระบวนการเรียนการสอน ขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ดำเนินการสอนไปหรือไม่ ซึ่งสามารถประเมินได้ในขณะสอนหรือขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยการสังเกต หรือประเมินหลังการทำกิจกรรมเสร็จสิ้นโดยการประเมินรวบยอดหลังการเรียนจบรายวิชาเลยก็ได้โดยใช้แบบทดสอบ ซึ่งในส่วนนี้นอกจากจะประเมินความรู้เนื้อหาสาระของรายวิชาแล้ว จะต้องประเมินความรู้ด้านภาษาอังกฤษด้วย โดยครูต้องนำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้สอดแทรกและสอนไปแล้วนั้นมาออกข้อสอบหรือนำมาประเมินความรู้ด้วยวิธีการอื่นด้วย แต่ก่อนจะมาถึงขั้นการประเมินผล ครูต้องย้อนกลับไปดูที่วัตถุประสงค์ของการเรียนด้วยว่าได้กำหนดไว้หรือไม่ว่าจะมีการวัดและประเมินผลด้านภาษาอังกฤษ ถ้ายังไม่มีมีการกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ต้องย้อนกลับไปกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งด้วยว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับใด เช่น ผู้เรียนสามารถบอก อธิบาย ความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ หรือสามารถออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง สามารถเขียนคำศัพท์ได้ถูกต้อง เป็นต้น การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ครูที่สอนโดยไม่กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เปรียบเสมือนการสอนอย่างไร้ทิศทาง ไม่มีเป้าหมายว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร (Cognitive Domain) ทำอะไรได้ (Psychomotor Domain) และเป็นอย่างไร (Affective Domain) ซึ่งเป็นหลักของการจัดการเรียนรู้ ก่อนสอนครูควรถามตนเองเสมอว่า คาบนี้ ชั่วโมงนี้ ลูกศิษย์จะต้องรู้อะไร ทำอะไรได้ และเป็นอย่างไร เช่นเดียวกับการสอนแล้วไม่มีการประเมินผล ก็จะมีคำถามเกิดขึ้นว่า สอนเพื่ออะไร สอนไปทำไม และถือว่าทำไมครบกระบวนการสอน ดังนั้นครูจึงต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนเพื่อเชื่อมต่อให้เกิดการประเมินผลตามวัตถุประสงค์นั้น เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้วในรายวิชานี้ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษด้วย จึงจะสามารถนำมาประเมินผลหลังการสอนได้โดยจัดทำเป็นข้อสอบหรือทำกิจกรรมการประเมินรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปการสอนแบบบูรณาการควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เช่น การประเมินการอ่านออกเสียง ก็ต้องให้ผู้เรียนได้อ่านออกเสียงจริง ๆ และไม่ได้หมายความว่าต้องออกข้อสอบเป็นภาษาอังกฤษ เพียงแต่ในข้อสอบต้องมีคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ครูได้สอดแทรกไว้และสอนไปแล้ว เช่น

ข้อใดคือความหมายของคำว่า Socialization

- ก. แบบแผนการปกครองเชิงสังคม
- ข. สังคมประกิต
- ค. การขัดเกลาทางสังคม
- ง. ความเป็นมาของสังคม
- จ. ข้อ ข และ ค

ข้อใดตรงกับคำว่า คหกรรมศาสตร์

- ก. Food Science
- ข. Home Economics
- ค. Houses and Homes
- ง. Economic Management
- จ. Nutrition

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า การสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษสำหรับรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รายวิชาภาษาอังกฤษนั้น ผู้สอนสามารถทำได้ที่ดีที่สุดคือการสอดแทรกในระดับคำศัพท์เท่านั้นซึ่งไม่ยากเกินไปนัก เป็นไปตามศักยภาพและภาระหน้าที่ที่สามารถทำได้ การที่จะให้ครูรายวิชาอื่น สอนเนื้อหาสาระวิชาของตนเองโดยการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษก็ทำได้ยากแม้ว่าจะสามารถทำได้ก็เป็นเพียงส่วนน้อย เช่น หลักสูตรพิเศษ English Program, Mini English Program หรือ Bilingual Program ซึ่งมีการจัดผู้สอนที่มีการสอบวัดระดับความสามารถแล้วจะสามารถสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นภาษาอังกฤษได้ หรือบางโรงเรียนมีครูชาวต่างชาติพร้อมอยู่แล้วก็สามารถทำได้ แต่วัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อนำเสนอแนวทางให้ครูที่ไม่ได้อยู่ในขอบข่ายของหลักสูตรพิเศษดังกล่าวที่เป็นครูสอนรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งเชื่อว่าเป็นกลุ่มครูส่วนใหญ่ที่มีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาอังกฤษให้กับลูกศิษย์ของตนเอง เพื่อพัฒนาด้านคำศัพท์ให้สามารถนำไปใช้และเอื้อต่อการเรียนรายวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ถึงแม้จะเป็นเพียงการสอดแทรกในระดับคำศัพท์ แต่นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะคำศัพท์คือพื้นฐานเบื้องต้นของการเรียนรู้ภาษาหรืออาจกล่าวได้ว่าการรู้คำศัพท์เป็นหัวใจของการเรียนรู้ภาษาเลยทีเดียว

สำหรับข้อแนะนำอีกประการหนึ่งคือ หลังจากได้มีการสอดแทรกคำศัพท์ภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ แล้ว ไม่ควรหยุดอยู่เพียงเท่านี้ ควรมีการประสานงานหรือพูดคุยกับครูรายวิชาภาษาอังกฤษด้วย เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีการนำเอาคำศัพท์ของรายวิชาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วจากการสอดแทรกของครูรายวิชาอื่น ๆ มาใช้ในการฝึกทักษะทางภาษาอังกฤษ ทั้งในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ หน้าที่ของคำ ฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อย้ำความรู้เดิมด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้จากรายวิชาอื่น ๆ และได้รับความรู้ใหม่ด้านภาษาอังกฤษ จึงเป็นการเน้นย้ำความรู้เดิมและฝึกความรู้ใหม่ในเวลาเดียวกัน ทำให้รายวิชาต่าง ๆ มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

โดยสรุป การสอนสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษนั้น เป็นวิธีการที่ไม่ยากเกินไปสำหรับครูที่สอนวิชาอื่นที่สามารถทำได้ ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้ครูมากนัก เป็นการสอดแทรกในระดับคำ จึงไม่เป็นการเพิ่มความยากในรายวิชาของตนเองมากเกินไป ส่วนกิจกรรมที่ใช้ฝึกก็เป็นการฝึกในระดับคำเช่นกันเพียงแต่ขอให้ครูมีความตั้งใจและมั่นใจที่จะสอนและเห็นกับประโยชน์ของลูกศิษย์เป็นสำคัญเท่านั้น

References

- Carla F. Berry & Gayle Mindes. (1993). *Planning a Theme – Based Curriculum Goals, Themes, Activities, and Planning Guides for 4's and 5's*. Parsippany: Good Year Books.
- Chaiyo, P. & Pilunthananon, N. (2013). Development of Alternative Assessment Activities in English Courses, Bachelor of Arts Program in English for International Communication, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi. *SDU research Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(2), 17-30. (in Thai)
- Jessadawirote, S. (2005). *Development of School Curriculum*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Publishing. (in Thai)
- Khaemmanee, T. (2004). *Science of Teaching for Effective Teaching and Learning*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing. (in Thai)
- Lemlench, J. K. (2002). *Curriculum and Instructional Methods for the Elementary and Middle School*. New York: Mcmillan.
- Moonkham, S. & Moonkham, O. (2000). *Learning to be a Professional Teacher*. Bangkok: T.P. Printing. (in Thai)
- Phopayak, S. (2014). The Development of Supplementary Exercises Focusing on Understanding the Meaning of English Vocabulary Using Context Clues Strategies of First Year Students of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi Suphanburi Campus. *SDU research Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(3), 225-240. (in Thai)
- Pornkul, C. (2001). *Student-centered Model*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing. (in Thai)
- Praewnit, S. (2000). Why Integration?. *Educational Journal*, 15(1), 1 – 6. (in Thai)

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ พนาวาส

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

295 ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

email: spanawas@gmail.com